

Wpływ czystek w chińskiej armii na jej efektywność

Marcin Przychodniak

W chińskich siłach zbrojnych trwa proces wzmacniania osobistego nadzoru Xi Jinpinga i partii, czego kolejnym przejawem są decyzje dyscyplinarne wobec Zhang Youxia, wiceprzewodniczącego Centralnej Komisji Wojskowej. W połączeniu zapoczątkowanymi w 2022 r. czystkami, atmosferą rosnącej niepewności i coraz większym naciskiem na demonstrowanie lojalności wobec Xi wzrasta ryzyko błędnej oceny kondycji sił zbrojnych przez władze. Może to zwiększać prawdopodobieństwo eskalacji, np. wobec Tajwanu.

W 2015 r. z inicjatywy przewodniczącego ChRL Xi Jinpinga rozpoczęła się [reforma sił zbrojnych](#). Zakładała nie tylko unowocześnienie i zmiany [strukturalne](#), ale także wzmocnienie kontroli KPCh – i samego Xi – nad armią. Wprowadzane zmiany dotyczyły szczególnie systemu dowodzenia, w tym najważniejszego organu kierowniczego armii – Centralnej Komisji Wojskowej (CKW). Wówczas liczyła ona 11 członków, ale już w 2017 r. XIX zjazd KPCh zmniejszył ich liczbę do 7. Na jej czele od 2012 r. stoi Xi jako sekretarz generalny KPCh i przewodniczący ChRL. Jednoosobowo (w konsultacji z innymi członkami CKW) podejmuje on decyzje o użyciu sił zbrojnych czy ich organizacji. Inni członkowie CKW i wysocy rangą dowódcy odpowiadają za realizację tych decyzji. Kluczową kwestią dla efektywności systemu pozostaje więc stopień lojalności członków CKW (oraz ich protegowanych na niższych stanowiskach) wobec Xi. Próba jej zapewnienia były [pierwsze sprawy dyscyplinarne](#) wszczęte w latach 2013–2018 wobec dwóch byłych już wówczas wiceprzewodniczących CKW (gen. Guo Boxiong i gen. Xu Caihou) oraz jej członków (gen. Fang Fenghui) i dyrektorów departamentów (gen. Zhang Yang, w trakcie śledztwa w 2017 r. popełnił samobójstwo). Do 2022 r., głównie pod zarzutami korupcyjnymi, wymieniono większość oficerów – protegowanych dowódców, wobec których toczyły się postępowania dyscyplinarne – na ludzi lojalnych wobec Xi. W 2022 r. XX zjazd KPCh wybrał też nowy skład siedmioosobowej CKW i ponownie uczynił Xi jej przewodniczącym.

Dynamika zmian. Od 2022 r. zmienił się charakter dymisji, a czystki weszły w kolejną fazę. Większość oficerów, którzy po tym czasie byli usuwani, uzyskała stanowiska już za kadencji Xi, po 2013 r. Zgodnie z bazą danych instytutu CSIS z 47 generałów, którzy albo mieli ten stopień w 2022 r., albo otrzymali go później, do początku 2026 r. zdymisjonowanych zostało aż 41. Dotyczyło to zarówno oficerów politycznych (komisarzy), jak i operacyjnych. Proces obejmował przedstawicieli różnych rodzajów wojsk, przede wszystkim raketowych i strategicznych (wiceadm. Shang Hong w 2022 r., gen. Lu Yuchao w 2023 r.), członków CKW (adm. Wei Fenghe w 2023 r., adm. Miao Hua w 2024 r., gen. He Weidong w 2025 r.), a także dowódców teatrów działań (gen. Li Zhizhong w 2024 r., gen. Hu Zhongqiang w 2025 r.). W ramach czystek w sierpniu 2023 r. stanowisko stracił również minister obrony, gen. Li Shangfu, od 2022 r. także członek CKW. Jego następcą, adm. Dong Jun, został członkiem rządu w grudniu 2023 r., ale do dzisiaj nie uzyskał nominacji do CKW. Skalę zmian potwierdziła lista nieobecności generałów podczas [plenium KC KPCh](#) w październiku 2025 r., kiedy spośród ponad 30 oficerów wybranych do KC w 2022 r. pojawiło się mniej niż 10. Dodatkowo 4 marca br., przed rozpoczęciem sesji chińskiego parlamentu, jego stały komitet pozbawił mandatu łącznie 9 oficerów wysokiego szczebla oraz 6 deputowanych reprezentujących firmy z przemysłu zbrojeniowego, sektora lotniczego i atomowego.

W styczniu br. Ministerstwo Obrony ChRL potwierdziło wszczęcie sprawy dyscyplinarnej wobec pierwszego rangą

wiceprzewodniczącego CKW, gen. Zhang Youxia. Jest to zasłużony oficer w służbie czynnej, pomimo osiągnięcia wieku emerytalnego wybrany w 2022 r. do CKW, ostatni weteran wojny z Wietnamem z 1979 r. W tym samym czasie ogłoszono wszczęcie śledztwa wobec gen. Liu Zhenli, innego członka CKW. Jako powód podano korupcję i nadużycia władzy, a wobec Zhanga partia dodatkowo próbowała sugerować (głównie poprzez przecieki do zagranicznych mediów), że mógł on współpracować z wywiadem USA. O konieczności walki z korupcją w armii Xi mówił 7 marca br., na spotkaniu z delegatami sił zbrojnych podczas sesji chińskiego parlamentu.

Sprawa Zhanga mogła mieć źródło w jego sporze kompetencyjnym z Xi. Generał miał nie akceptować postępującego nadzoru KPCh nad armią, co odbywa się w ramach promowanej przez Xi tzw. zasady odpowiedzialności wobec przewodniczącego. Kładzie ona nacisk na nadrzędną rolę sekretarza generalnego partii jako przewodniczącego CKW. Xi miał być również niezadowolony z postępów reformy systemu szkolenia żołnierzy oraz stanu wojsk raketowych (np. zaniedbania silosów, niskiej jakości paliwa do rakiet balistycznych). W ten sposób z siedmiu członków CKW wybranych w 2022 r. stanowisko zachowali obecnie jedynie Xi oraz gen. Zhang Shengmin, szef wojskowej Centralnej Komisji Dyscypliny i (od października 2025 r.) wiceprzewodniczący CKW.

Potencjalne konsekwencje dla chińskiej armii. Proces czystek ma negatywny wpływ na chińskie siły zbrojne. Wakaty w CKW, dowództwach rodzajów sił zbrojnych czy [poszczególnych teatrów działań](#) mogą powodować opóźnienia w szkoleniu i utrudniać uzyskanie zakładanego poziomu gotowości. Mogą jednocześnie wpływać negatywnie na morale wyższej i średniej kadry dowódczej. Zgodnie z danymi CSIS od 2022 r. wakaty uzupełniono jedynie w 11 z ponad 52 stanowisk wysokiego szczebla, z których usunięto dowódców. Nakłada się na to poczucie nadzoru i konieczności ciągłego potwierdzania lojalności wobec Xi, czego mają pilnować – zgodnie z ogłoszonymi w br. przez KC KPCh nowymi regulacjami – nie wojskowe, a partyjne (cywilne) organy ds. dyscypliny (oficjalnie wynika to z braku oficerów). Atmosfera podejrzliwości i zagrożenie dymisjami może powodować, oprócz zaburzeń w procesie decyzyjnym na niższych szczeblach, również zniekształcanie przez dowódców opisu sytuacji. Może to wynikać z obaw przed odpowiedzialnością za niedotrzymanie zobowiązań związanych z reformą. Wpływ zmian w chińskiej armii na jej funkcjonowanie dotyczy także [dyplomacji wojskowej](#). Od stycznia br. minister obrony ChRL spotkał się tylko raz ze swoim zagranicznym odpowiednikiem (z Rosją), podczas gdy w 2025 r. odbywał spotkania z delegacjami innych państw kilka razy w miesiącu. Czystki nie przeszkodziły jednak w sprawnej organizacji ćwiczeń wojskowych w Cieśninie Tajwańskiej w latach 2024–2025, choć zmiany dotknęły m.in. dowództwo wschodnie odpowiedzialne za ten region. W kontekście zaplanowanego na jesień 2027 r. zjazdu KPCh czystki oznaczają z kolei pozbawienie środowiska

wojskowych wpływu na decyzje o kształcie przyszłych władz cywilnych państwa. Podczas zjazdu zostanie wybrany nowy skład KC KPCh, co oznacza, że w partii rozwija się stopniowo mechanizm uzgodnień obsady kluczowych stanowisk. Śledztwa i sprawy dyscyplinarne wobec oficerów mogą więc też służyć zagwarantowaniu lojalności dowódców wobec możliwej zmiany dotychczasowej roli Xi, np. rezygnacji z funkcji przewodniczącego ChRL, ale pozostania na stanowisku szefa CKW i sekretarza generalnego KPCh.

Wnioski i perspektywy. Sprawy dyscyplinarne i dymisje w armii są stałym elementem zmian zachodzących w chińskich siłach zbrojnych od przejęcia władzy przez Xi. Jednym z deklarowanych celów jest osiągnięcie w 2027 r. gotowości do skutecznej projekcji siły wobec Tajwanu i w regionie Indo-Pacyfiku.

Aby mieć pewność, że ewentualna decyzja cywilnego kierownictwa państwa o eskalacji militarnej, która z założenia będzie miała ogromne konsekwencje dla Chin w wielu wymiarach, zostanie zrealizowana, konieczne jest przede wszystkim ugruntowanie nadzoru Xi jako sekretarza generalnego KPCh nad siłami zbrojnymi. Szczególnie istotny w tym kontekście jest nowy proces podejmowania decyzji w CKW i rosnąca, choć, jak pokazują czystki, nadal niecałkowita, swoboda Xi w tym zakresie. Pełne podporządkowanie armii decyzjom partii i ewentualna reforma CKW w postaci zmniejszenia praw innych członków są w optyce Xi kluczowe dla modernizacji sił zbrojnych i osiągnięcia wyznaczonych na kolejne lata celów z zakresu gotowości do działań ofensywnych

Proces czystek nie zmienia jednocześnie celów ChRL [wobec Tajwanu](#), współpracy z Rosją, ale także szerzej – [w ramach rywalizacji z USA](#) w Indo-Pacyfiku. Braki doświadczonych oficerów w kadrze dowódczej, a także stworzenie jednoosobowego i scentralizowanego modelu dowodzenia mogą się jednak przełożyć na błędy w ocenie zdolności, stopnia modernizacji i gotowości chińskich sił zbrojnych, a także potencjału przeciwnika. Doświadczenie Zhang Youxia i innych usuniętych dowódców, ich wiedza o rzeczywistej kondycji armii i wynikających z niej realnych możliwościach osiągnięcia celów politycznych ChRL mogły również – w ocenie Xi i partii – utrudniać opracowywanie zbyt optymistycznych planów ofensywnych, zapewne głównie wobec Tajwanu. O kontynuacji planowania w tym zakresie może świadczyć m.in. intensyfikacja współpracy wojskowej ChRL z Rosją, wyrażana m.in. przez kontakty ich sił zbrojnych trwające na różnych szczeblach mimo czystek w chińskiej armii. Dla Unii Europejskiej i NATO, szczególnie dla państw jego wschodniej flanki, w tym Polski, zmiany w CKW, które ułatwiają Chinom podjęcie ewentualnej decyzji politycznej o eskalacji działań w Indo-Pacyfiku, zwiększają prawdopodobieństwo rosyjskich prowokacji i działań hybrydowych w Europie. Potwierdza to bezpośredni związek między działaniami Chin a [sytuacją bezpieczeństwa w Europie](#).